

PLATELIŪS, Žemaitėjės naciūonalėnemė parkė

LĒNKĒMĀTĒ RAMUNĒ

Prasėdiejos vasarā kuožnos ėiškuom, kor ėe geriau praleistė atuostuogas, savaitgalius. Žemaitėjės naciūonalėnemė parkė – vėinas ėš gražiausiu vėitu Žemaitėjuo. Šės metās soėt jau ketvirtis omžiaus, kāp tas parks ĩkorts. Anuo direkcėjė – Plateliū miestelie (Plungės rajuons). Kou tas parks ĩ ėšskėrtėnis? Parka interneta svetainie <http://www.zemaitijosnp.lt/lt/rašuoma>, ka ėe vėsos gīvenėms sokas aple Plateliū ežera. Ons – pats gėliausis, dėdliausis ė kuo gera pats gražiausis Žemaitėjuo. Poikės ežera salas, posesalė, ĩlonkas. Ežers ĩ apjousts kalvū vėrtėniem, mėškās. Ėe gīven reliktėnė žovės – Plateliū siks. Apilinkies – daug tonkiū, ūksmingu eglīnu, ĩ ė mėšriū mėškū. Pėlekalnė, alkakalnė, žmuoniū švėntuom laikuomas vėitas pasakuo aple senoujė šiuo krašta istuorėjė. Pakelies, suodībuos – daug liaudės meistrū sokortū koplytīliu ė stuogastolpiu, skulptūrieliu. Ėš vėsuos Žemaitėjės ĩ Plateliūs žmuonės plauk par tradicėnės Ožgavienės, Juonenės (Rasuos švėntė). Miestelė cėnrė, vėinamė ėš renuovoutu Plateliū dvara pastatū, veik muziejos. Ėe lonkītuojė tor galėmbė sosėpažintė so tradicėniem žemaitiu Užgavieniu ličīnuom, Plateliū krašta etnuograpėjė ėr arkeuoluogėnės radėnės. Plateliū dvarė ĩ gīvenosi, kūrosi pėrmuoji istuorėnės Lietovuos rašītuojė muotrėška Tizenhauzātė-Šuazel Zuopėjė, katrou platė ėšgarsėna atsėmėnėmu kninga „Reminiscencijos“ (1862, lietovėškā ĩšleista 2004), istuorėnis ruomans „Halina Oginskytė arba Švedai Lenkijoje“ (1831 m., lietovėškā ĩšleista 2006 m.)

Parka terėtuorėjuo veik bovosiuo raketėnie bazie ĩkorts Šaltuojė kara muziejos. Lonkītuojė ĩ laukamė ė Plateliū apilinkies veikontīūs keliūs privatiūs krašta liaudės meistrū ė prufesiūonaliū dailininku muziejūs. Aple vėsoku tou platiau gal sosėpažintė jau pamėnavuotuo parka interneta svetainie. Anuo ĩ sokorts ė skīrielis „Žemaitėškā“. Ėe interneta naudotuojė tor galėmbė sosėpažintė so interneta leidėnie „Žemaitija“ paskelbtās kalbininku Pabriežas Jūzapa ė Gėrdėnė Aleksėndra parėngtās „Žemaitiu rašības pagrindās“ (prieiga internetė <http://www.samogit.lt/KALBA/raspamatai.lt.htm>). ĩr skelbams ė trumps Žemaitiu-lietoviu kalbuos žuodīnielis, Plateliū apilinkies ožrašītė padavėmā, legendas, pasakuojemā, uorū spiejėmā, patarlės ė priežuodė. Ėe gali rastė ė žemaitėšku eilieraštīu.

Īpatingā gražės Plateliū krašta legendas, katruos ĩ paskelbtas adreso <http://www.zemaitijosnp.lt/lt/zemaiteska/padave-ma-legendas-pasakuoje-ma/?month=2015-07>. Karto so pasakuojemās aple Plateliū ežera pateikam ė kelės tuokės legendas.

PADAVĒMĀ, LEGENDAS

KĀP ATSĒRADA PLATELIŪU EŽERS

Kā aš augau, bova tuoks Lokauskis senielis. Kad ons méré, toriejė šimta pėnkiuolėka metu. No ėr ons mums, vākams, bikon lioub papasakuos, kas anuo augėmė...

No ėr ons sakė: Plateliū ežers parėjės ĩ ėr ons apėnt ėšės. Priės laiks kumet ons apėnt ėšės.

Vuo a būs tēp, a nebūs, – kāp aš gėrdiejau, tēp ėr aš sakau.

...No, pasakuoje senėijė žmuonės, ka mūsa ežers ĩ parėjės. Ėš kor – nieks nežėna. Bova, saka, lonkas, pėivas, kalvas, daubas, kalnā...

N, vo kā mes ė so luodė važioujem: ĩ kalnā, daubas! Pri Pėlėis Nalėjė vadėnama ĩ. ĩ tēn badognė – dėdėliausė gėlibė ĩ tuo ežera... Tēp ėr ĩ tēn: daubas, kalnā. Kā veizi. No, rasint tēp ė bova. Bet babūnelė tēp pasakuoje... Kor dabar Plateliū ežers ĩ, tēn, babūnelė pasakuotė lioub, ka tēn bova pėivas, daubas, kalnā vėsuokėi...

No, ė prasėdiejė. No, ė ožėjė tuoks debesės, ė šliuokštė, ė šliuokštė padebesie – šliuokštė tris dėinas ė šliuokštė... Bova padebesie – bova – pasėkabėnės. Ūžė, šnīpštė vėsėp... Tivaliava tivaliava tas debesės tuoks dėdelis. Ni saulės nebmatītė babova. Kor ons ės, kor ons nušniuokš?

Kuoki tēn sena muotrėška pradiejosi dainioutė:

Oi platos platos

Plateliū ežerielis...

Ont tuos dainės, saka, anā – žiūūūst tas debesės ė nusėlėdės ĩ tas lonkas – ondou.

No, ė palėka – toukart nedėdelis ežerielis tebova dar.

Vuo dabar jau ĩr ežers dėdelis – mona augėmė, mona bovėmė...

No, tēp ė sakė: ka tas ežers – ons parėjės ĩr. Ons tories ėr ėšėtė apėnt, ons ėe neprabūs ons sava laika.

Parengta pagal kninga „Plateliškė Stanislava Šoblinskaitė (pasakojimai ir dainos)“. Leidėni sodarė Stripinienė Stanislava, redagava Matevičiūtė Genovaitė. Išleida spaustovė „Spaudos lankas“, 2014, p. 138

JĒ EŽERS KAUK

Ežers kad ožšal, ne kuožna meta tier tuoks kaukėms anuo. No. Vuo kėta meta kad ons a spruogėnie, a kon ons dėrb, – tuokio ūžesio – kauk tas ežers! No, ė žmuonės lioub sakīs, ka jau šī meta rīs ežers bikon! Nuskės jau bikas.

No, vuo kā tēi tatā rėbuokā skėnda, tā ton meta dėdelė kaukė tas ežers! No, paskiau ėr ėšskėnda vėino karto a septīnė, a šešė tēi rėbuokā...

Jau anėi lioub, žmuonės tēi senėijė, spies: jau šī meta... No, tēp lioub ė būs!

Kā kėta meta a rodėni aba kumet ons praded šaltė, – ė nikuokė balsa nier. Vuo kā kėta meta: paukšt... Ruoduos, ka ons šauda. Tuokio kaukėmo. No, ė žėnuok jau, ka jau bikas žūs tamė ežerė.

Parėngta pagal kninga „Plateliškė Stanislava Šoblinskaitė (pasakojimai ir dainos)“. Leidėni sodarė Stripinienė Stanislava, re-